

## Avaleht>Perekonnaasjad ja pärimine>Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

### Abielu lahutamine ja kooselu lõpetamine

Prantsusmaa

#### 1 Millistel tingimustel abielu lahutatakse?

Kohtuvälise abielulahutuse liike on üks:

lahutus vastastikusel kokkuleppel eraõigusliku dokumendi alusel, mille allkirjastavad advokaadid ja mis registreeritakse notari ametlikus registris.

Abielulahutusi on nelja liiki:

lahutus vastastikusel kokkuleppel;

abielulahutus purunemispõhimõtte omaksvõtu alusel või abielu lõppemise aktsepteerimise alusel (*divorce accepté*);

lahutus abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu;

lahutus süü alusel.

#### 2 Millistel alustel abielu lahutatakse?

Lahutuse vastastikusel kokkuleppel eraõigusliku juriidilise dokumendi alusel, mille allkirjastavad advokaadid ja mis registreeritakse notari ametlikus registris, võib valida juhul, kui abikaasad jõuavad kokkuleppele selles, et abielu on lõppenud, samuti kõigis lahutuse tagajärgedes. Abikaasad koostavad koos advokaadiga kokkuleppe, mille mõlemad pooled ja nende advokaadid allkirjastavad pärast järelemõtlemisaega. Kui neil on lapsi, tuleb lapsi teavitada nende õigusest olla ära kuulatud. Kui mõni laps soovib, et teda ära kuulataks, peavad pooled esitama avalduse abielu lahutamiseks vastastikusel kokkuleppel perekonnaasjade kohtunikule (*judge aux affaires familiales*), et laps saaks ära kuulatud.

Abielu lahutamist vastastikusel kokkuleppel kohtus saavad abikaasad taotleda ainult siis, kui piisava küpsusastmega laps soovib olla ära kuulatud, ning abikaasad on jõudnud kokkuleppele selles, et abielu on purunenud, ja kõigis lahutuse tagajärgedes. Sellisel juhul ei ole nad kohustatud avaldama lahutuse põhjuseid ja peavad üksnes esitama kohtunikule heakskiitmiseks abielu lahutamise tagajärgi kajastava kokkuleppe kavandi. Kohtunik ei kiida kokkulepet heaks üksnes juhul, kui laste või ühe abikaasa huvid ei ole piisavalt kaitstud.

Abielu lahutamist abielu lõppemise aktsepteerimise alusel saab taotleda kas üks abikaasadest ja teine võib seda aktsepteerida või võivad seda taotleda mõlemad abikaasad ühiselt. Erinevalt abielu lahutamisest vastastikusel kokkuleppel nõustuvad abikaasad abielu lahutamise, kuid ei suuda selle tagajärgede suhtes kokkuleppele jõuda. Seetõttu langetab selles küsimuses otsuse kohtunik.

Abielu lahutamist abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu saab taotleda üks abikaasadest tingimusel, et paar ei ole abielu lahutamise avalduse esitamise kuupäeval kaks aastat koos elanud. Abielu sellisel alusel lahutamine eeldab kooselu puudumist ja soovi abielu lõpetada.

Abielu lahutamist süü alusel võib taotleda üks abikaasadest, kui teine abikaasa on toime pannud teo, mis kujutab endast tõsist või korduvat abieluliste kohustuste rikkumist, mistõttu on kooselu jätkamine muutunud võimatuks.

#### 3 Millised on abielu lahutamise õiguslikud tagajärjed seoses

##### 3.1 abikaasadevaheliste isiklike suhetega (nt perekonnanimi)

Truudus-, kooselu- ja abistamiskohustused lõpevad, kui abielu lahutamist käsitlev kohtuotsus jõustub, s.t siis, kui otsust ei ole enam võimalik edasi kaevata. Pärast seda on kummalgi abikaasal õigus uuesti abielluda.

Pärast abielu lahutamist jäävad abikaasad ilma õigusest kasutada teise abikaasa perekonnanime. Sellest olenemata võib üks abikaasa kasutada teise abikaasa perekonnanime, seda kas teise abikaasa nõusolekul või kohtu loal, kui ta suudab põhjendada, miks on see tema või nende laste jaoks eriti oluline.

##### 3.2 vara jagamisega abikaasade vahel

Abielu lahutamise kaasnab abieluvararežiimi lõppemine ja vara jagamine, kui see on asjakohane.

Abielu lahutamine ei avalda mingit mõju nendele abielust tulenevatele hüvedele, mis on tekkinud abielu kestel, või kingituseks saadud olemasolevale varale. Lahutuse tulemusel jäädakse siiski automaatselt ilma nendest abieluga seotud hüvedest, mis saadakse siis, kui abieluvararežiim lõpeb ühe abikaasa surma tõttu, või mis tekivad üleminekul surma puhuks tehtud korralduse alusel.

Abielu lahutamine kohtulikul või kohtuvälisel vastastikusel kokkuleppel sõltub sellest, kas abikaasad on saavutanud kokkuleppe vara jagamises. Muud liiki lahutuste korral võivad abikaasad varade jagamises kokku leppida enne seda, kui tehakse otsus abielu lahutamise kohta, kuid nad ei ole kohustatud seda tegema. Sellisel juhul toimub varade jagamine pärast lahutuse andmise kohta otsuse tegemist.

##### 3.3 abikaasade alaealiste lastega

Abielu lahutamise kaasnab abieluvararežiimi lõppemine ja vara jagamine, kui see on asjakohane.

Abielu lahutamine ei avalda mingit mõju nendele abielust tulenevatele hüvedele, mis on tekkinud abielu kestel, või kingituseks saadud olemasolevale varale. Lahutuse tulemusel jäädakse siiski automaatselt ilma nendest abieluga seotud hüvedest, mis saadakse siis, kui abieluvararežiim lõpeb ühe abikaasa surma tõttu, või mis tekivad üleminekul surma puhuks tehtud korralduse alusel.

Abielu lahutamine kohtulikul või kohtuvälisel vastastikusel kokkuleppel sõltub sellest, kas abikaasad on saavutanud kokkuleppe vara jagamises. Muud liiki lahutuste korral võivad abikaasad varade jagamises kokku leppida enne seda, kui tehakse otsus abielu lahutamise kohta, kuid nad ei ole kohustatud seda tegema. Sellisel juhul toimub varade jagamine pärast lahutuse andmise kohta otsuse tegemist.

##### 3.4 abikaasa ülalpidamise kohustusega?

NB! Abikaasale elatise maksmine on ajutine meede – see tähendab, et elatist makstakse ainult kuni abielu lahutamist käsitleva otsuse tegemiseni. Pärast abielu lahutamist võib abikaasa nõuda teiselt abikaasalt üksnes tasandusmakset (*prestation compensatoire*) või kahjuhüvitist. Abielu lahutamisel kohtulikul või kohtuvälisel vastastikusel kokkuleppel saavad abikaasad selles omavahel kokku leppida, muudel juhtudel määrab selle kohtunik.

Tasandusmakse eesmärk on hüvitada erinevus, mida abielu lõppemine abikaasade elutingimustes võib tekitada. Summa määrab kindlaks kohtunik, võttes aluseks kummagi abikaasa sissetuleku ja vajadused. See on üldjuhul oma laadilt ühekordne kindlasummaline toetus:

seda makstakse kas rahasummana, kokkulepitud makseviisi kasutades;

või seisneb see omanduses oleva vara eraldamises või ajutise või eluaegse kasutusõiguse, eluasemeõiguse või kasutusvalduse andmises.

Erandjuhul võidakse tasandusmakse määrata ka elurendise vormis, mida on võimalik vähendada, kui abikaasade rahaline olukord või vajadused peaksid muutuma.

Abikaasale võidakse välja mõista kahjuhüvitist, kui lahutusel on olnud tema jaoks eriti rasked tagajärjed:

kui ta on kostja abielu lahutamisel abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu ega ole abielu lahutamise avaldust esitanud või kui abielu lahutatakse täielikult teise abikaasa süü alusel.

(Vt teabeleht „Elatisõuded – Prantsusmaa“).

#### **4 Mida tähendab õigusmõiste „lahuselu“ igapäevaelus?**

Lahuselu (*séparation de corps*) on õiguslik korraldus, mille puhul lõpevad teatavad abielulised kohustused, näiteks kooselukohustus, kuid ei lõpe abielu ise. Seega ei ole abikaasadel õigust uuesti abielluda ja säilib abistamiskohustus.

#### **5 Millised on lahuselu eeltingimused?**

Liigid ja menetlus on samasugused nagu kohtuliku lahutuse puhul, kuid lahuselus ei saa kohtuvälisel vastastikku kokku leppida.

Põhimõtteliselt võib abikaasa, kelle suhtes lahuselu taotletakse, esitada vastuhagi abielu lahutamiseks või lahuselu võimaldamiseks. Ja ka vastupidi: abikaasa, kelle suhtes taotletakse abielu lahutamist, võib omakorda vastu esitada abielulahutus- või lahuseluhagi.

Kui tegemist on abielu lahutamise ja abielusuhete pöördumatu lõppemise tõttu, ei ole vastuhagi korras võimalik taotleda lahuselu. Võimalik on üksnes esitada avaldus abielu lahutamiseks.

Kui samaaegselt esitatakse abielulahutamise ja lahuselu avaldus, menetleb kohtunik kõigepealt abielulahutuse avaldust. Alles siis, kui kohtunik on otsustanud abielu lahutamata jätta, toimub lahuselu avalduse menetlemine. Kui mõlemad avaldused on esitatud isiku süü alusel, menetleb kohtunik neid samaaegselt. Kui ta otsustab need mõlemad rahuldada, lahutab ta abielu jagatud süü alusel.

#### **6 Millised on lahuselu õiguslikud tagajärjed?**

##### **Lahuselu õiguslikud tagajärjed**

Lahuselu tulemusel lõpeb abikaasade kooselu, kuid neil säilib abistamis-, truudus- ja toetamiskohustus. Peale selle võib naine jätkata oma mehe perekonnanime kasutamist, kui kohus ei otsusta teisiti. Toetamiskohustus tähendab seda, et ühel abikaasast võib olla kohustus maksta teisele abikaasale elatist, kui too peaks seda vajama. Selle elatise summa määratakse kindlaks isikute süüd arvesse võtmata, välja arvatud juhul, kui elatist saav abikaasa ei täitnud abielu kestel oma olulisi kohustusi. Elatise võib asendada ühekordse maksega, kui elatist maksva abikaasa varad seda võimaldavad.

Varaga seoses nähakse lahuselu käsitleva otsusega ette abieluvararežiimi lõpetamine ja ühisvara jagamine, nagu seda tehakse ka lahutuse puhul.

Abikaasa surma korral säilib teise abikaasa pärimisõigus ja tema suhtes kohaldatakse üleelanud abikaasat käsitlevaid õigusnorme. Kuid kui lahuselu alustatakse kohtulikul vastastikusel kokkuleppel, võivad abikaasad lisada kokkuleppesse pärimisõigusest loobumise klausli.

##### **Lahuselu muutmine lahutuseks**

Ühe abikaasa taotlusel muudetakse lahuselu käsitlev otsus automaatselt abielulahutust käsitlevaks otsuseks, kui lahuselu on kestnud kaks aastat. Sellisel juhul lahutab kohtunik abielu ja teeb otsuse selle õiguslike tagajärgede kohta. Lahuselu alustest saavad abielu lahutamise alused. Omistatud süüs muudatusi teha ei saa.

Mis tahes liiki lahuselu saab muuta lahutuseks vastastikusel kokkuleppel, kui seda taotlevad mõlemad abikaasad. Kuid kui lahuselu on võimaldatud vastastikusel kokkuleppel kohtus, võib selle asendada lahutusega ainult vastastikusel kokkuleppel.

#### **7 Mida tähendab mõiste „abielu kehtetuks tunnistamine“ igapäevaelus?**

Abielu kehtetuks tunnistamisega, mis eeldab kohtuotsuse tegemist, tühistatakse tagasiulatuvalt kõik abielu õiguslikud tagajärjed, nagu abielu ei oleks kunagi eksisteerinudki.

Selle poolest erineb abielu kehtetuks tunnistamine abielu lahutamisest või lahuselust, sest nende mõju avaldub alles tulevikus.

#### **8 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise eeltingimused?**

Abielu kehtetuks tunnistamise alused on erinevad sõltuvalt sellest, kas tegemist on suhteliselt õigustühise abieluga (kui tuginetakse asjaolule, et puudus tahteavaldus või nende isikute luba, kes oleksid pidanud abielu sõlmimiseks loa andma) või tühise abieluga (kui ei täidetud avaliku korra nõudeid).

##### **Abielu suhtelise õigustühisuse liigid**

Abielu suhteliseks tühisuseks on kolm alust:

viga isikutuvastamisel või seoses oluliste isikuomadustega;

sundimine;

ei saadud luba isikutelt, kelle luba oli vaja.

Abielu kehtetuks tunnistamise avalduse saavad esitada ainult teatavad isikud: abikaasa, kelle nõusolek saadi valedel alustel või kes ei olnud abielu sõlmimise ajal teovõimeline, ning isikud, kes oleksid pidanud andma abielu sõlmimiseks nõusoleku, ning prokurör.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus on vastuvõetav üksnes juhul, kui see esitatakse viie aasta jooksul alates abielu sõlmimise kuupäevast (või viie aasta jooksul alates asjaomase isiku jõudmisest seaduslikku täisikka, et anda abiellumiseks nõusolek).

##### **Abielu õigustühisuse liigid**

Abielu on tühine, kui selle sõlmimiseks puudus täielikult nõusolek, rikuti abiellumisea nõuet, pandi toime bigaamia või intsest, üks abikaasast ei viibinud abielu sõlmimise juures, abielu sõlmis perekonnaseisuametniku pädevuseta isik või abielu sõlmiti avalikustamise nõudeid rikkudes.

Avalduse võib esitada iga huvitatud isik või prokurör kolmekümne aasta jooksul alates abielu sõlmimise kuupäevast (või viie aasta jooksul alates asjaomase isiku jõudmisest seaduslikku täisikka, et anda abiellumiseks nõusolek).

#### **9 Millised on abielu kehtetuks tunnistamise õiguslikud tagajärjed?**

Nii suhtelise õigustühisuse kui ka täieliku õigustühisuse puhul on tagajärjed samad.

Tühistatakse abielu isiklikud ja rahalised tagajärjed, sest loetakse, et abielu ei ole kunagi eksisteerinudki. Näiteks kui üks abikaasast sureb, puudub teisel abikaasal abielu kehtetuks tunnistamisest tulenevalt mis tahes pärimisõigus.

Seda põhimõtet saab siiski kohaldada mõõndustega, kui üks abikaasa toimis või mõlemad abikaasad toimised abielu ajal heas usus. Sellisel juhul on tegemist putatiivse abieluga, mis on küll kehtetu, kuid mida käsitatakse nii, nagu see oleks lihtsalt lõppenud. Sellest tulenevalt säilivad kõik tsiviilõiguslikud, isiklikud ja rahalised tagajärjed, mis eksisteerisid enne kehtetuks tunnistamise otsust.

Lastele ei kaasne vanemate abielu kehtetuks tunnistamisega mingeid õiguslikke tagajärgi ja laste olukord on sama nagu siis, kui tegemist oleks lahutusega.

#### **10 Kas abielulahutusega seotud küsimusi on võimalik lahendada kohtuväliselt?**

Abielulahutuse ja selle tagajärgedega seotud küsimuste lahendamiseks saab kasutada abielu lahutamist kohtuvälisel vastastikusel kokkuleppel, millesse tuleb kaasata kaks advokaati ja notar, kuid mitte kohtunik, v.a juhtudel, kui piisava küpsusastmega laps soovib olla ära kuulatud.

Kõigil teistel juhtudel tuleb kaasata kohtunik, kuid pooled võivad enne kohtusse minekut või sellega samaaegselt kasutada perelepitust.

Lepitusmenetluse kasutamise ettepaneku võib teha ka kohtunik. Sellise menetluse korraldamine usaldatakse füüsilisele isikule või ühingule, kes kuulab menetluse pooled ära, analüüsib nende seisukohti ja aitab neil vaidlusküsimused lahendada.

Lepitusmenetluse järgselt võivad kokkuleppele jõudnud pooled esitada kokkuleppe kohtunikule heakskiitmiseks või valida abielu lahutamiseks kohtuvälise vastastikusel kokkuleppe menetluse.

## 11 Kuhu tuleb esitada abielu lahutamise, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise avaldus? Millised on avalduse vorminõuded ja millised dokumendid tuleb lisada?

### Kuhu avaldus esitada?

Abielu kohtuliku lahutamise või lahusele avalduse esitamine

Selle avalduse peab advokaat esitama piirkonnakohtu kantseleisse (*tribunal de grande instance*).

Territoriaalse pädevusega on järgmised kohtud:

pere elukohajärgne kohus;

kui abikaasad elavad lahus ja teostavad vanema hooldusõigust ühiselt, siis selle abikaasa elukohajärgne kohus, kellega koos elavad alaealised lapsed;

kui abikaasad elavad lahus ja ainult üks neist teostab vanema hooldusõigust, siis selle abikaasa elukohajärgne kohus;

muudel juhtudel selle abikaasa elukohajärgne kohus, kes avaldust ei esitanud;

ühise avalduse esitamisel valivad abikaasad ühe või teise abikaasa elukohajärgse kohtu.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus esitatakse kostja elukohajärgsele piirkonnakohtule. Avaldus esitatakse kohtukutse vormis, mille toimetab kätte kohtuteenistuja;

lahutuse vastastikusel kokkuleppel allkirjastavad advokaadid eraõigusliku dokumendi alusel:

poolte ja kahe advokaadi allkirjastatud kokkulepe tuleb registreerida Prantsusmaal tegutseva notari ametlikus registris.

### Esitatavad dokumendid

Abielu kohtuliku lahutamise või lahusele avaldus

Kõigis abielu lahutamist käsitlevates asjades peavad abikaasad esitama kogu teabe, mida on vaja nende isikusamasuse ja nende haigekassa

kindlakstegemiseks. Lisaks peavad nad esitama teabe, mis on seotud teenistuste ja organisatsioonidega, kes maksavad neile hüvitisi või pensioni või muid toetusi.

Kui kohtunikule esitatakse avaldus tasandusmaks saamiseks, peavad abikaasad esitama deklaratsiooni, milles nad kinnitavad oma sissetulekut, rahalisi vahendeid, vara ja elutingimusi käsitleva teabe õigsust.

Kui tegemist on abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel kohtus, ei ole avalduses vaja esitada abielu lahutamise aluseid, vaid avaldusele peab olema lisatud kokkulepe, mille on allkirjastanud ja kuupäevastanud mõlemad abikaasad ja nende advokaat või advokaadid ning milles on kindlaks määratud kõik abielu lahutamise tulenevad tagajärjed ning mis sisaldab vajaduse korral abieluvararežiimi lõpetamist käsitlevat deklaratsiooni (*état liquidatif du régime matrimonial*).

Muudel juhtudel ei pea avalduses olema märgitud ei abielu lahutamise õiguslikku alust ega põhjuseid, kuid avaldus peab sisaldama ajutiste meetmete võtmise taotlusi, kui see on asjakohane.

Abielu kehtetuks tunnistamise avaldus

Mingeid konkreetseid dokumente ei nõuta, küll aga peab taotleja esitama dokumendid, mille abil saab tõendada, et esitatud põhjus(ed) võib/võivad kaasa tuua abielu kehtetuks tunnistamise.

## 12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Menetlusabi on võimalik saada kõigi või osa kulude katmiseks ja selle andmisel võetakse aluseks rahalised vahendid (vt teabeleht „Õigusabi – Prantsusmaa“).

## 13 Kas abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse saab edasi kaevata?

Need kohtuotsused saab edasi kaevata tavakorras.

## 14 Milline on abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise õigusliku tunnustuse taotlemise kord selles liikmesriigis, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus?

Abielu lahutamise otsuseid tunnustatakse automaatselt, ilma et selleks oleks vaja erimenetlust.

Sama kehtib abielu kehtetuks tunnistamise otsuste kohta.

## 15 Millisesse kohtusse peaksin pöörduma, kui soovin vaidlustada abielulahutuse, lahusele või abielu kehtetuks tunnistamise otsuse tunnustamist, kui otsuse on teinud mõne teise liikmesriigi kohus? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Sellise otsuse tunnustamise vaidlustamiseks on kõrgema astme kohtule võimalik esitada hagi kohtuotsuse mittetäidetavaks tunnistamiseks (*action en inopposabilité*). Mittetäidetavust käsitleva otsuse alusel saab vaidlustada teise poole mis tahes edasise täidetavaks tunnistamise taotluse (st taotluse, millega soovitakse teises riigis tehtud otsuse Prantsusmaal täidetavaks tunnistamist). Sellise hagi tagasilükkamine on samaväärne täidetavaks tunnistamisega.

Menetlus on sama, mida kohaldatakse täidetavaks tunnistamist käsitlevate hagide puhul.

## 16 Millise riigi õigust lahutusmenetluses kohaldatakse, kui abikaasad ei ela selles liikmesriigis või on eri riikide kodanikud?

Vastavalt 20. detsembril 2010. aasta määrusele (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahusele suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas võivad abielulahutuse või lahusele suhtes kohaldatava õiguse valida abikaasad.

Sellise valiku tegemata jätmise korral kohaldatakse lahutuse või lahusele suhtes järgmist õigust:

selle riigi õigus, kus asus abikaasade alaline elukoht kohtu poole pöördumise ajal; või sellise elukoha puudumise korral

selle riigi õigus, kus asus abikaasade viimane alaline elukoht, tingimusel et nende seal elamise aeg lõppes vähem kui aasta enne kohtu poole pöördumist,

kui kohtu poole pöördumise ajal elab üks abikaasadest endiselt selles riigis; või sellise elukoha puudumise korral

selle riigi õigus, mille kodanikud mõlemad abikaasad kohtu poole pöördumise ajal on; või ühise kodakondsusjärgse riigi puudumise korral

kohtu asukohariigi õigus.

Kuid kui avaldus on seotud lahusele muutmisega abielulahutuseks, kohaldatakse lahusele suhtes seda õigust, mida kohaldati lahusele suhtes, välja arvatud juhul, kui abikaasad otsustavad teisiti.

Need reeglid kehtivad abikaasadele ka juhul, kui lahutus toimub vastastikusel kokkuleppel eraõigusliku dokumendi alusel, mille allkirjastavad advokaadid ja mis registreeritakse notari ametlikus registris. Kuid abikaasad ei või kasutada kohtu asukohariigi õigust, sest kohtu poole ei ole pöördunud.

### Seonduvad lingid

[Justiitsministeeriumi veebisait](#)

[Legifrance'i veebisait](#)

Viimati uuendatud: 10/01/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Liikmesriikide sisu haldamise eest vastutavad liikmesriigid uuendavad parajasti selle veebisaidi sisu, et võtta arvesse Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust. Kui leiate siit teavet, milles Ühendkuningriigi lahkumine veel ei kajastu, ei ole see taotluslik ja muudetakse peagi.